

Taal, cultuur en samenleving in Afrika

Inge Brinkman

STRUCTUUR

- Over taal
- Talen in Afrika:
  - Endogene talen: phyla
  - Endogene talen: pidgins en creolen
  - Exogene talen

OVER TAAL

In den beginne was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God.

Dit was in den beginne bij God.

Alle dingen zijn door het Woord geworden en zonder dit is geen ding geworden, dat geworden is.

LANGUAGE IS 'THE ESSENCE OF OUR HUMANITY'

(KEESING & STRATHERN, *CULTURAL ANTHROPOLOGY: A CONTEMPORARY PERSPECTIVE* 1998).

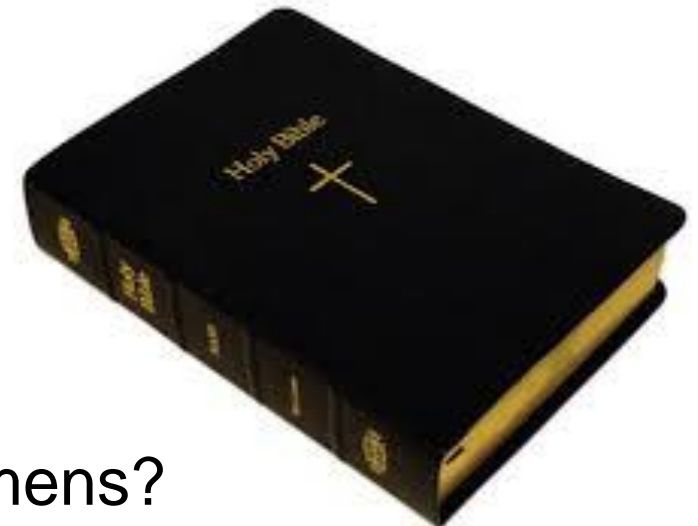

In den beginne was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God.
Dit was in den beginne bij God.
Alle dingen zijn door het Woord geworden en zonder dit is geen ding geworden, dat geworden is.

Bijbel als boek uit de Judeo-Christelijke traditie

Is taal wel het enige dat ons als mensen onderscheid?

Wat met andere communicatieve mogelijkheden van de mens?

RUTH FINNEGAN, *THE ORAL AND BEYOND.*
DOING THINGS WITH WORDS IN AFRICA
(2007) pp. 203-217: 'WORDS, THE HUMAN
ATTRIBUTE?'

- Krijgt taal in alle menselijke culturen en doorheen alle tijden dezelfde betekenis en hetzelfde statuut?
- Zijn er nog factoren die de mensheid onderscheiden?
- Is taal niet eerder onderdeel van een veelheid aan communicatieve mogelijkheden?
- Wat is taal eigenlijk?

WAT IS TAAL?

Elke min of meer complexe vorm van communicatie in de vorm van tekens, die gezamenlijk een systeem vormen.

Taal is belangrijk

Schrift is belangrijk

- Maar andere communicatieve aspecten (gebaren, zintuigelijke ervaring, etc) ook
- Taal als sociaal fenomeen, historisch proces

Contextuele benadering
(Sociolinguïstiek, Linguïstische Antropologie)

SOCIALE FUNCTIE VAN TAAL

- Instrumenteel:
  - Informatief: boodschap van zender(s) naar ontvanger(s))
  - Bindend/Uitsluitend
  - Participatief
- Symbolisch: status van talen, taalhiërarchie

1. Taal is niet de enige communicatiemogelijkheid, er zijn allerlei communicatiemiddelen

2. Taalgebruik vindt altijd plaats in context

3. Taal = een structuur
Maar tegelijk taal = een handeling

4. Taal $\neq$ woorden

5. Alle talen in de wereld zijn 'even moeilijk'

6. Alle talen zijn even complex

‘All known languages are full and complete; no language lacks anything essential or central to human speech’
(Witkowski 1996, in Finnegan 214)

TALEN IN AFRIKA

MOEILIJK OM AANTAL GESPROKEN TALEN IN AFRIKA VAST TE STELLEN:

- 2035 talen (Bernd Heine & Derek Nurse, 'Introduction', in: Bernd Heine & Derek Nurse (eds.), *African Languages. An Introduction* (Cambridge 2000))
- 'Ontdekking' nieuwe talen
- Talen sterven uit
- Verschil tussen 'taal' en 'dialect' niet altijd eenvoudig
idee van 'mutual intelligibility'
- Ook: wat is taalcompetentie?

TAALDIVERSITEIT EN TAAIFRAGMENTATIE IN AFRIKA, MEERTALIGHEID ALS KENMERK

GROTE TALEN IN AFRIKA (MOEDERTAALSPREKERS)

- Arabisch (Noord-Afrika)
- Hausa (Nigeria)
- Amhaars (Ethiopië)
- Yoruba (Nigeria)
- Igbo (Nigeria)
- Oromo (Ethiopië, Kenia)
- Malagasy (Madagascar)
- Lingala (RDC)
- Zulu (Zuid-Afrika)
- Xhosa (Zuid-Afrika)
- Shona (Zimbabwe)
- Luba-Kasai (RDC)
- Kinyarwanda (Rwanda)
- Afrikaans (Zuid-Afrika)

WELKE TALEN WORDEN IN AFRIKA GESPROKEN? ZEER GROVE HISTORISCHE INDELING

- Endogene Afrikaanse talen
- Islam en Arabisch
- Kolonialisme en Europese talen

- Deze historische indeling is zeker niet algemeen geldend voor alle regio's in Afrika

ENDOGEEN VS EXOGEEN

- Endogene talen: talen die ontstaan zijn in een bepaald gebied
- Exogene talen: talen die ontstaan zijn buiten een bepaald gebied

Dit staat op zich los van de verspreiding van een taal en heeft ook niets te maken met 'moedertaal'

ENDOGENE TALEN IN AFRIKA

PHYLA:

1. Niger-Congo
2. Nilo-Saharaans
3. Afro-Aziatisch
4. Khoisan

1. NIGER-CONGO

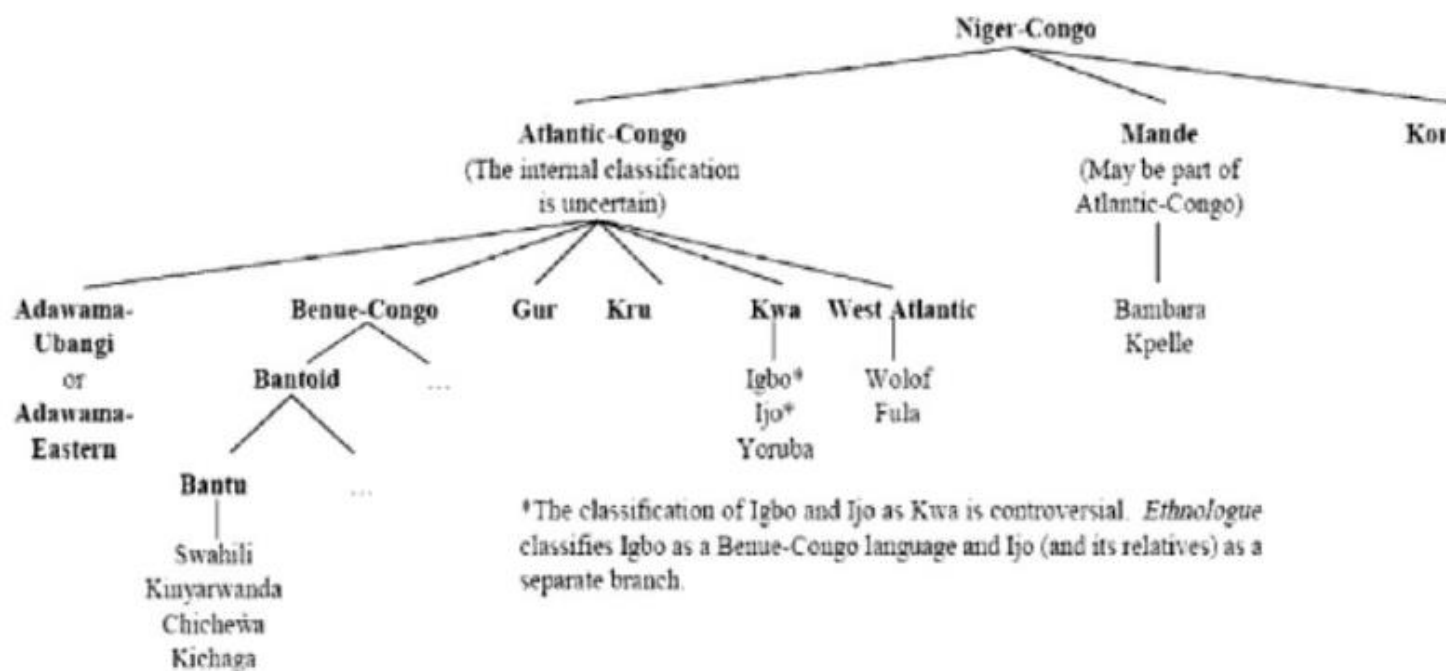

Figure 6.1. The Niger-Congo language family.

Niger-Congo structures

- **Tonal languages**

e.g. Zulu: *ínyàngá* (HLH) „moon/month“
ínyàngà (HLL) „medicine man“

- **Noun class system**

singular/plural by means of affixes

e.g. Zulu: *umuntu/abantu* „person/persons“

concordial agreement

e.g. Zulu: *abantu abaningi bayasebenza* „Many people work“

- **Verb suffixes**

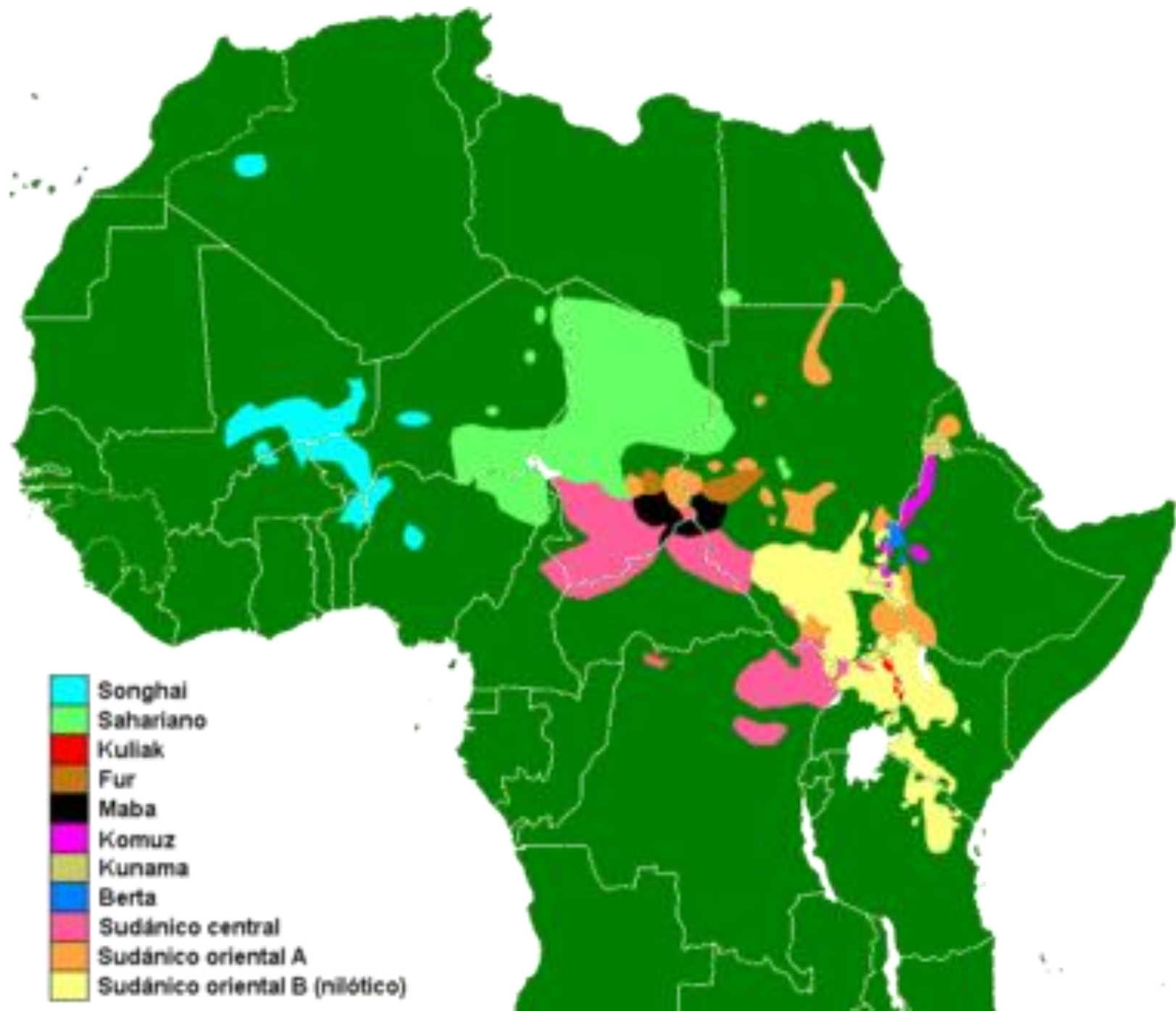
modification of meaning of the verb

e.g. Zulu: *-pheka* „cook“, *-phekela* „cook for“, *-phekwa* „cooked by“,
-phekisa „let cook“

- **Word order**

SVO widespread, but SOV found in Mande, Ijoid and Dogon.

2. NILO- SAHARAANS

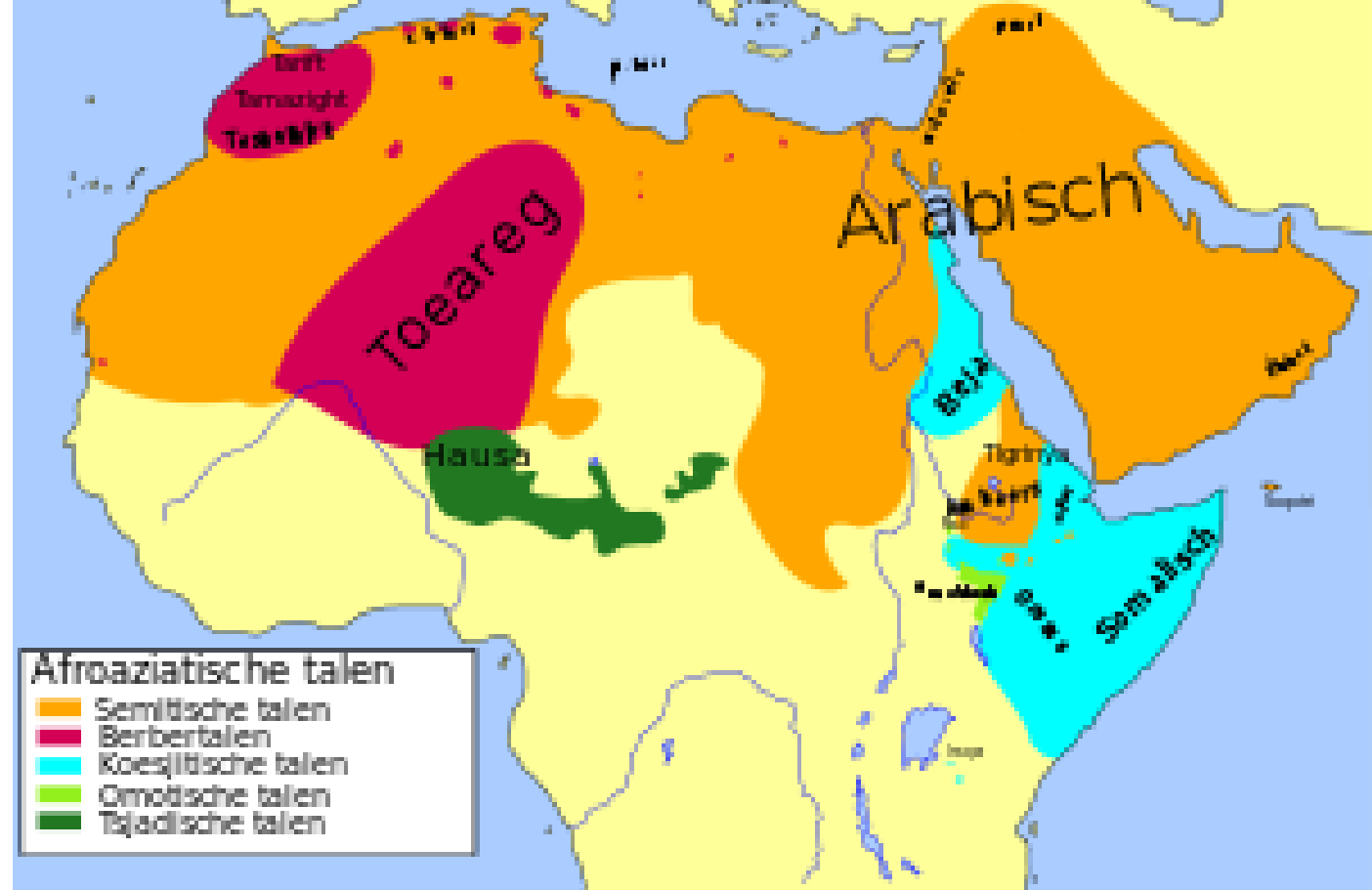

KENMERKEN NILO-SAHARAANSE TALEN

- Niet veel gemeenschappelijke kenmerken (verscheidenheid)
- Opvallend: dikwijls taalspecifieke kenmerken gedeeld met naburige talen die niet tot de Nilo-Saharaanse familie behoren.
- Meestal toontalen
- Klinkerharmonie
- Relatie woordvolgorde en andere syntactische kenmerken
- Enkelvoud en meervoud uitgedrukt in grammaticale marker die aantal aangeeft
- Complexe werkwoordstructuur

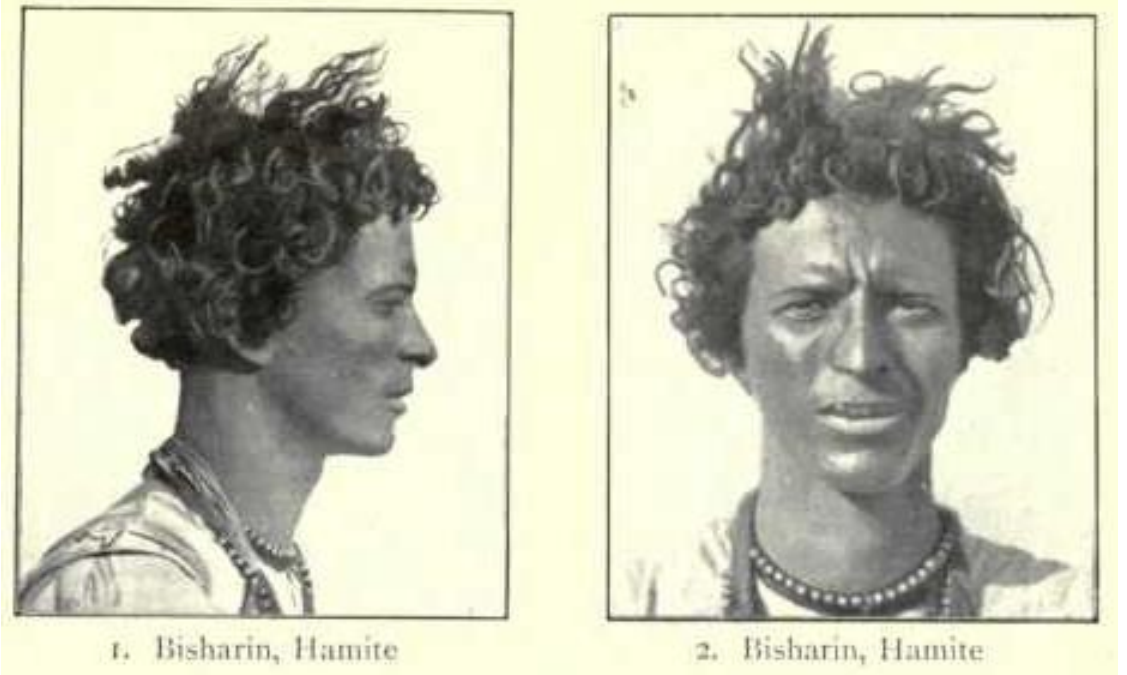

3. AFRO-AZIATISCH

DE HAMITO-SEMITISCHE GROEP??

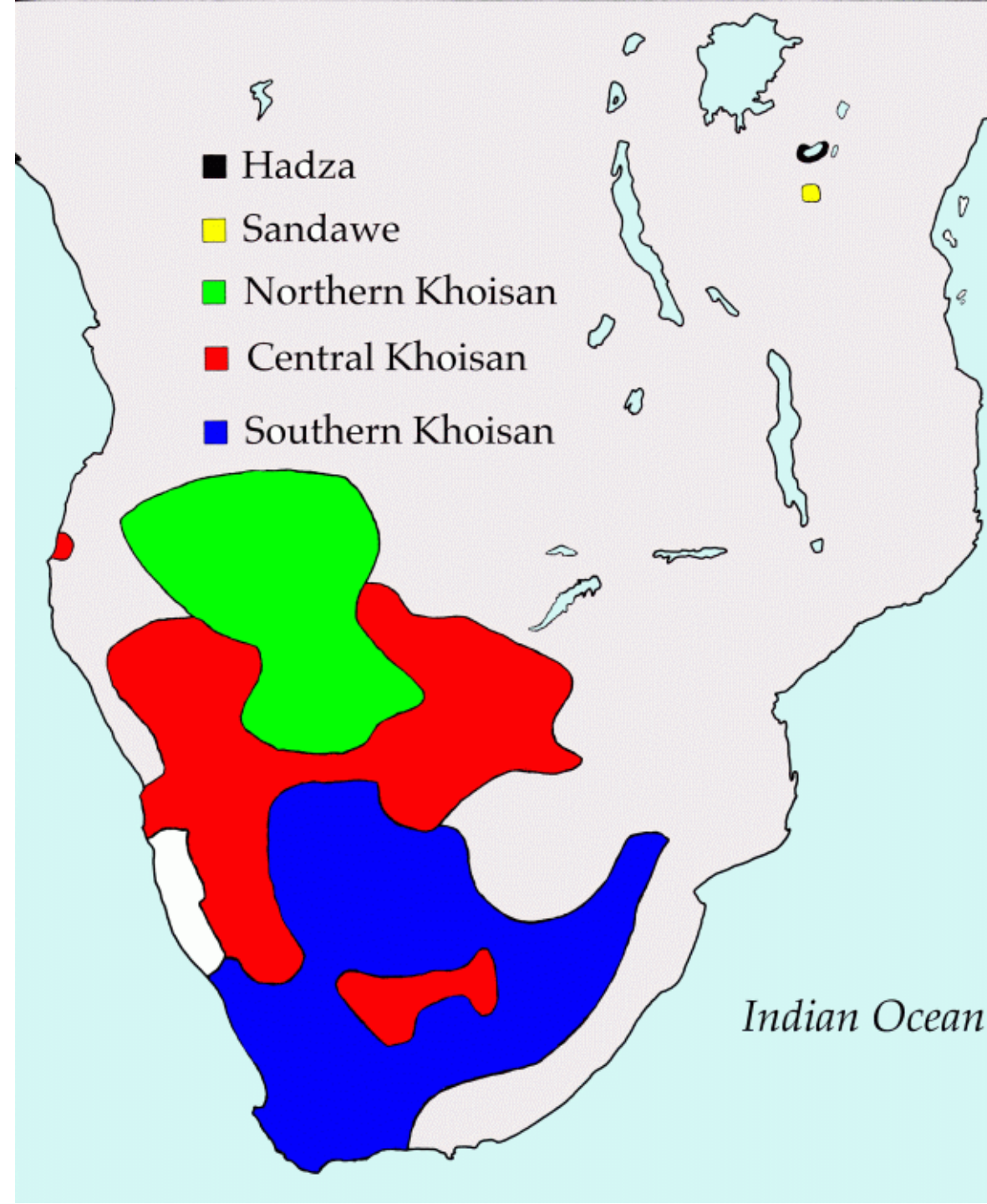
- Taalkundig gezien onzin: geen aparte 'Hamitische' groep tegenover aparte 'Semitische' groep
- Bovendien vaak onderdeel van racistisch discours

KENMERKEN

- Overeenkomsten in persoonlijke voornaamwoorden
- Betekenis via medeklinkers
- Gender stabiliteit
- Werkwoordvervoeging dmv voorvoegsels (mogelijke uitz:
Egyptisch)

4. KHOISAN

KENMERKEN

- ?
- Kliks + andere complexe fonemen

ANDERE ENDOGENE TALEN IN AFRIKA

- Pidgins en Creolen
- Afrikaans

PIDGIN

- Vereenvoudigde taal om taalcontact te bewerkstelligen.
- Geen moedertaalsprekers
- Dikwijls dominant superstratum: lexifier (woordenschat)
- Dikwijls grammaticale kenmerken van ondergeschikt substratum

CREOOL

- Pidgin die uitgroeit tot moedertaal met alle complexiteit

PIDGINS

Veel pidgins en creooltalen in Afrika

Koloniale taal als lexifier:

- Portugees als lexifier: Kaapverdisch Creool-Portugees (statuut van “nationale” taal), Guinee-Bissaus Creool-Portugees, Guinese Golf Creool-Portugees;
- Engels als lexifier: Gambiaans Krio, Sierra Leone Krio, Liberiaans Creool-Engels, Nigeriaans Pidgin-Engels, Fernandino Creool-Engels, Kameroens Pidgin-Engels;
- Frans als lexifier: West-Afrikaans Pidgin Frans, Seselwa.

Ook pidgins en creools met een andere dan Europees taal als lexifier

- Arabisch als lexifier: Nubi Creool-Arabisch in Oeganda, Soedan en Kenia
- Zulu, Engels en Afrikaans als lexifiers: Fanagalo in zuidelijk Afrika
- Ngbandi als lexifier: Sango in Centraal-Afrikaanse Republiek en zuidelijk Tsjaad
- Bobangi als lexifier: Lingála in Centraal Afrika (voornamelijk de twee Congo's)

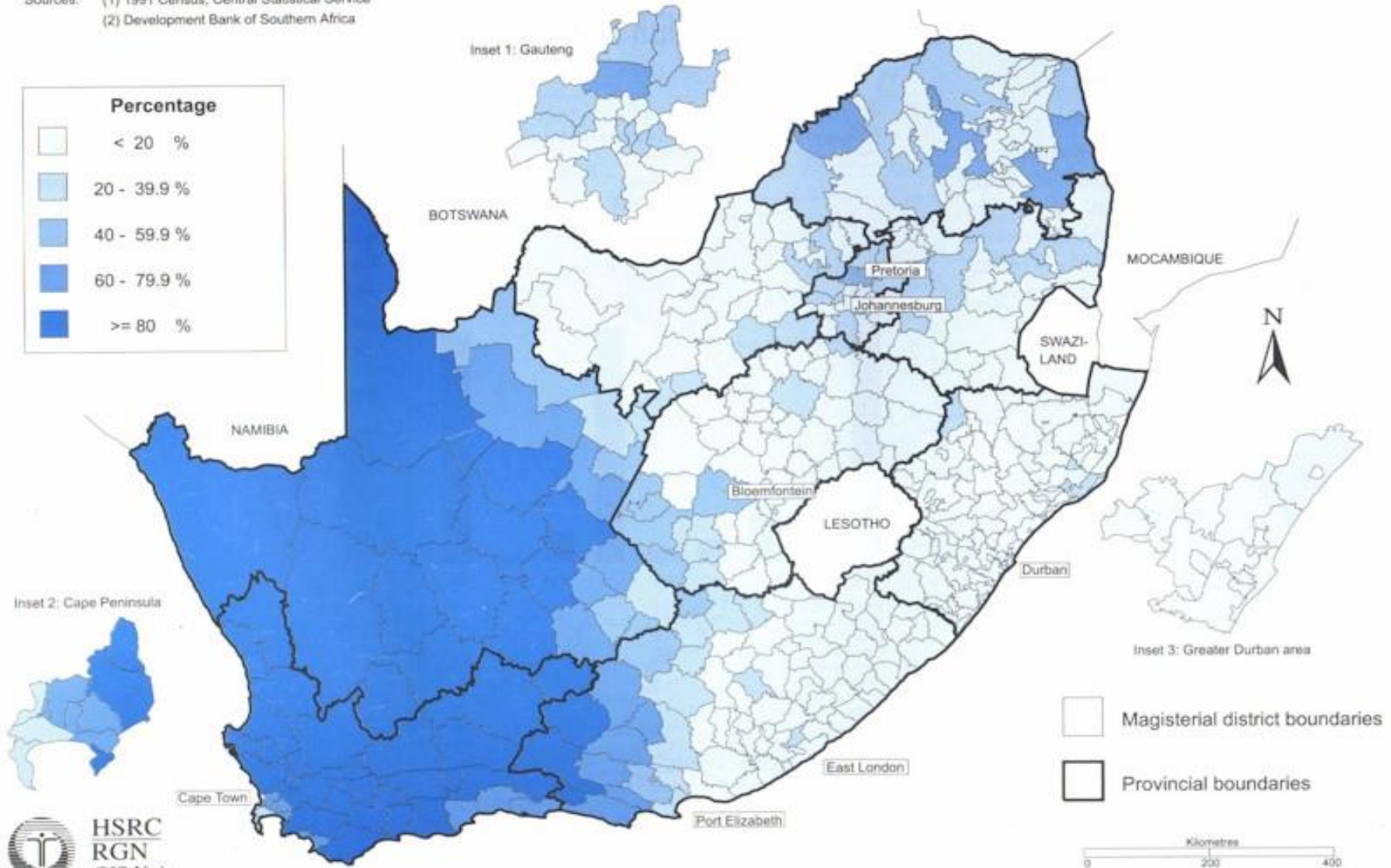
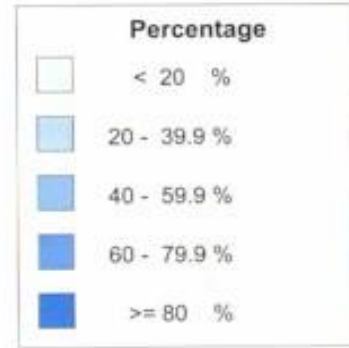
AFRIKAANS

- Voorbeeldje Afrikaans: 1 “Universele Verklaring Van Menseregte”. Klik hieronder play.

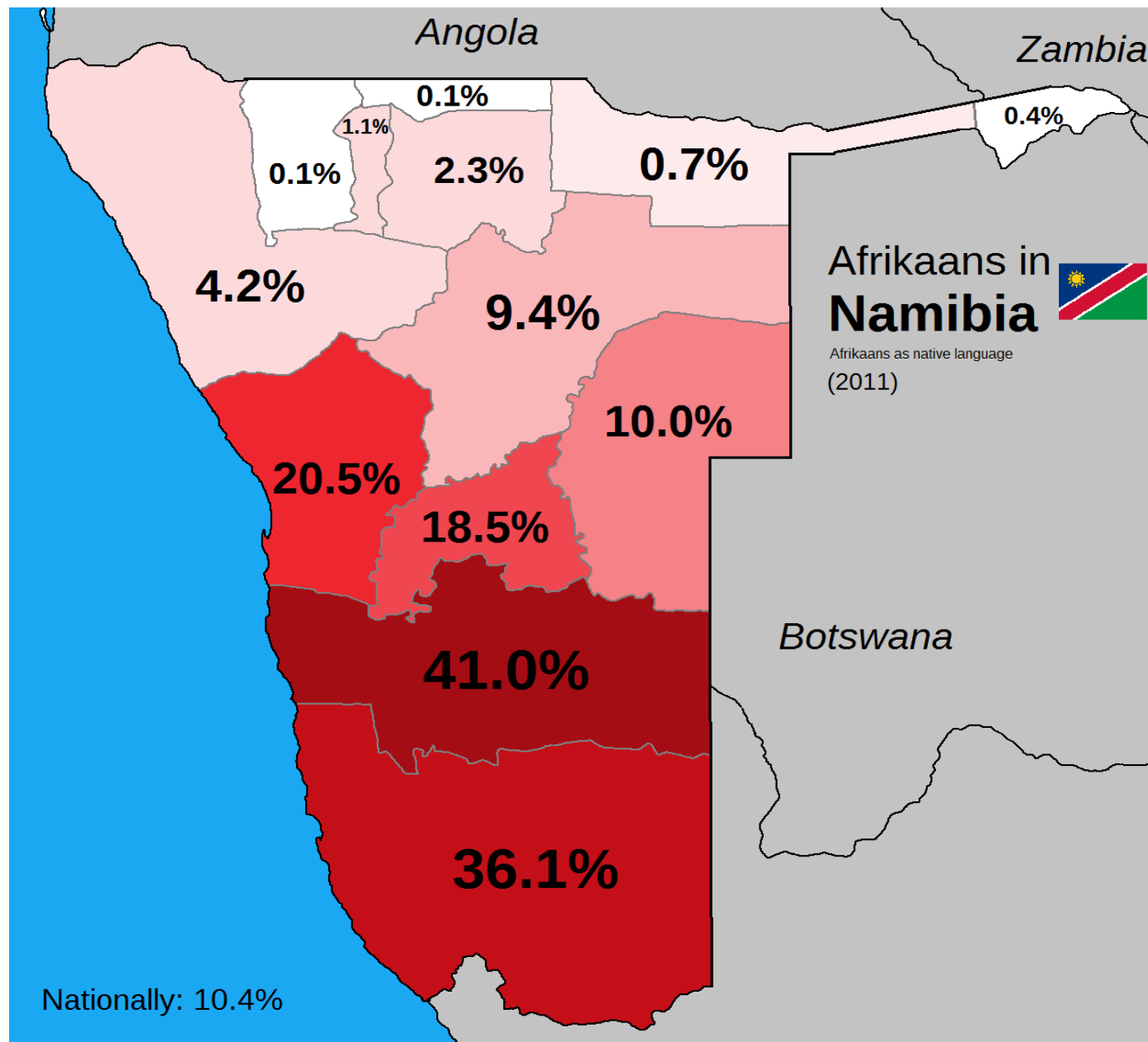
MAP 46: AFRIKAANS SPEAKERS

Sources: (1) 1991 Census, Central Statistical Service
(2) Development Bank of Southern Africa

 Magisterial district boundaries
 Provincial boundaries

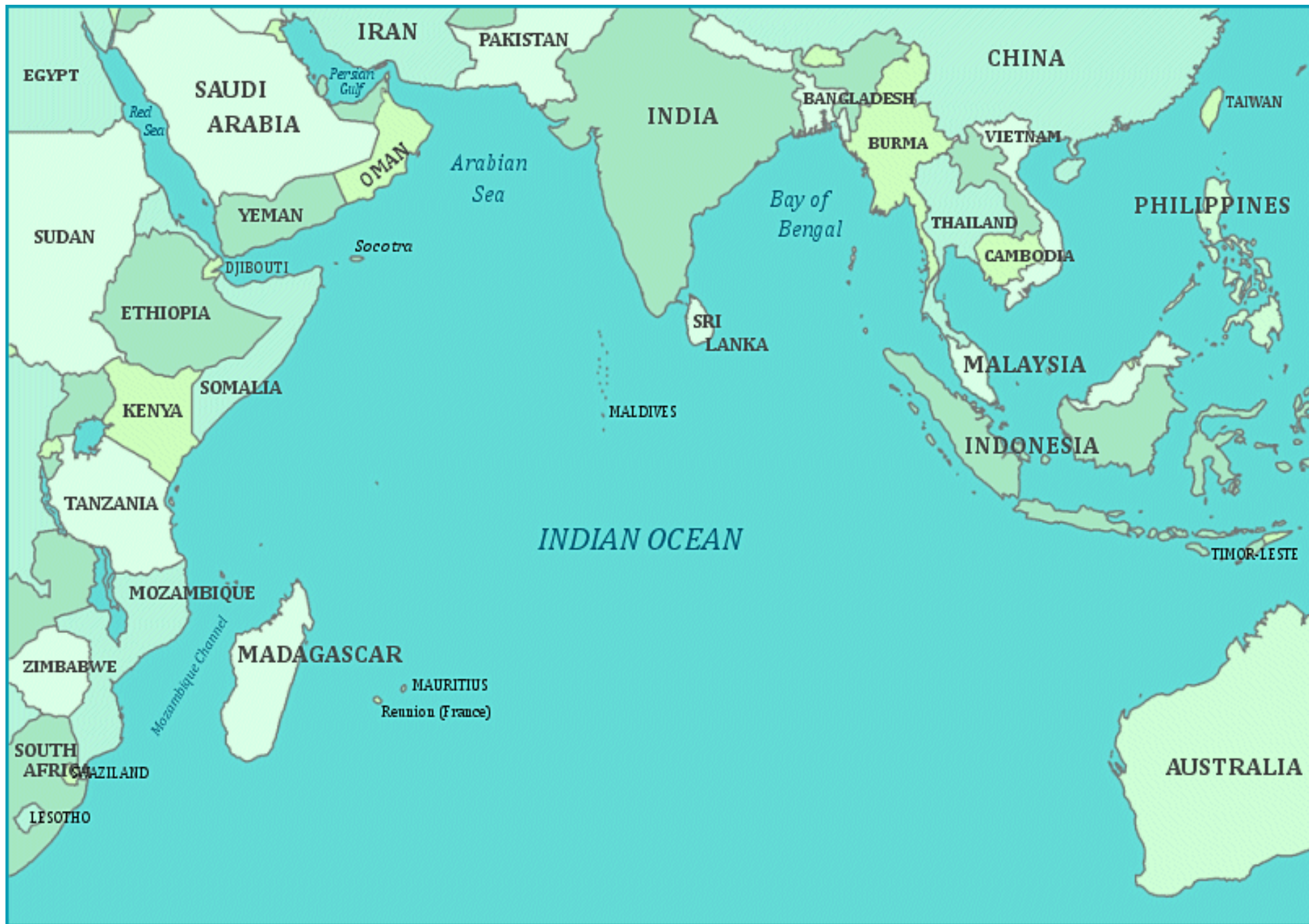

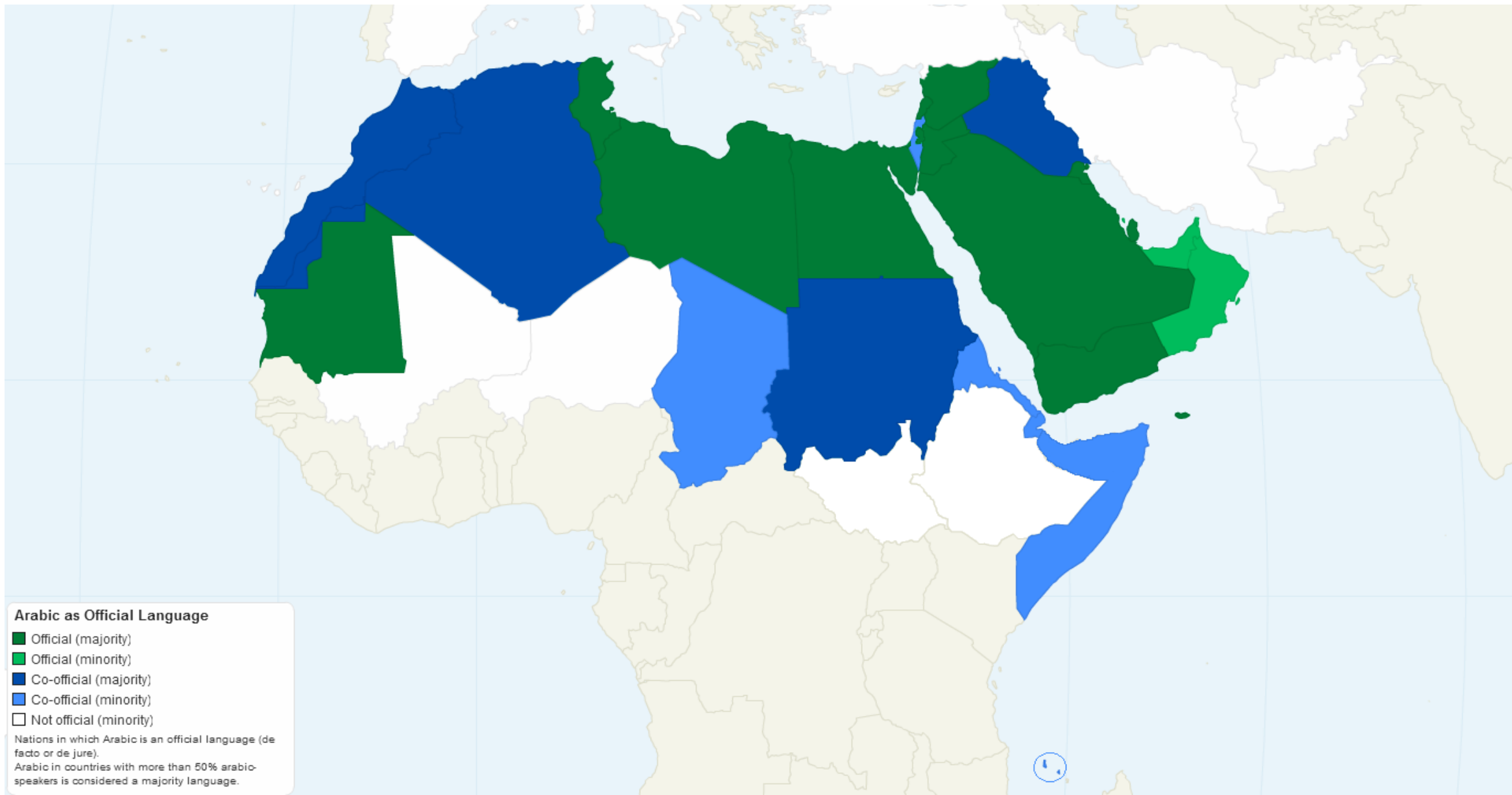
PIDGINS EN
CREOOLTALEN
VAAK ALS
MINDERWAARDIG
GEZIEN

EXOGENE TALEN

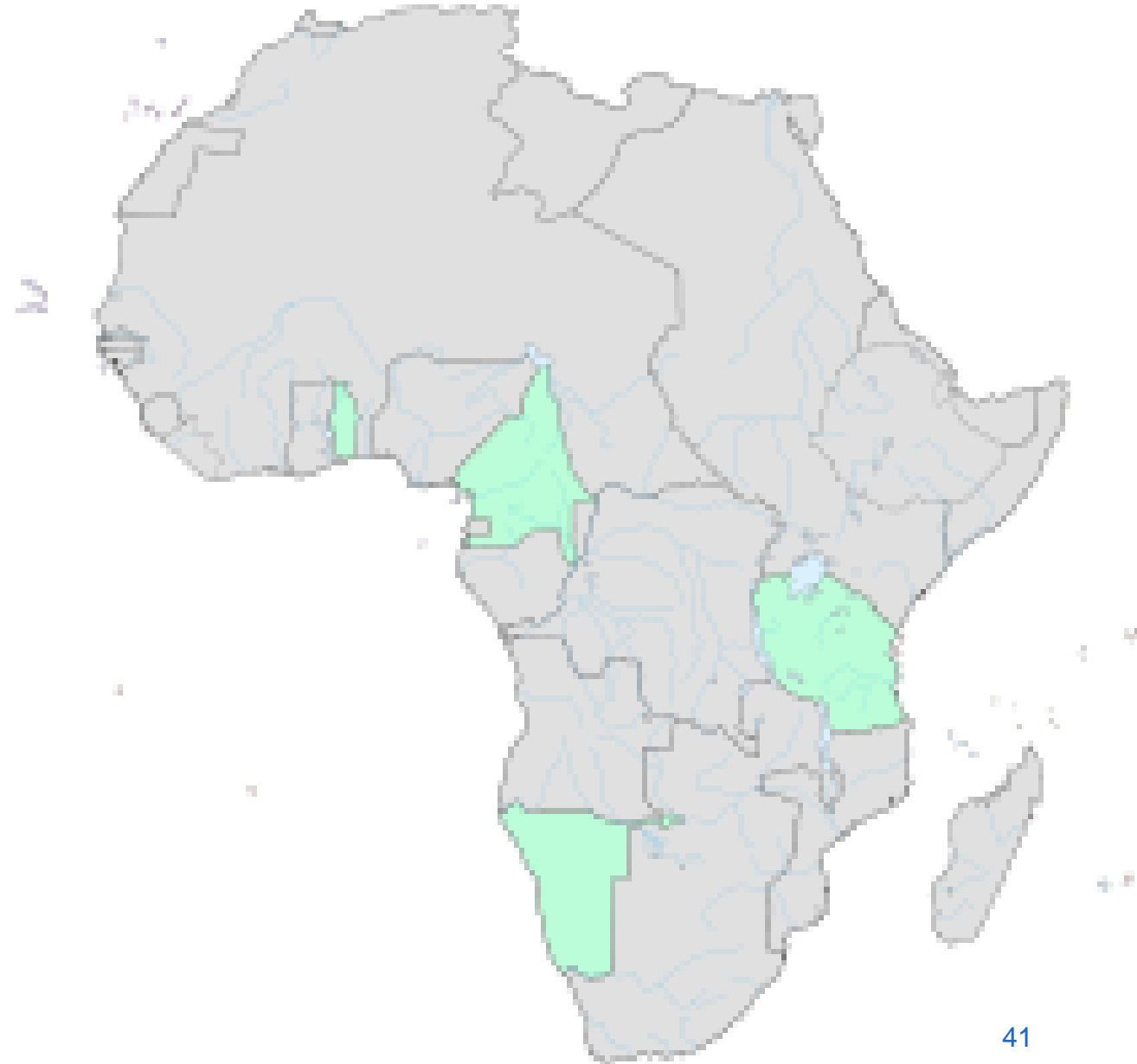
- Malagasy
- Arabisch: in endogeen phylum (Nilo-Saharaans), maar zelf exogeen)
- Talen van India: Hindi, Gujarati, Panjabi, etc.
- Koloniale talen: Engels, Frans, Portugees, etc.

DUITSE KOLONISATIE IN AFRIKA TOT 1918

MEERTALIGHEID

BBC PROGRAMMA OVER DE GESCHIEDENIS VAN DE 11 OFFICIËLE TALEN IN ZUID-AFRIKA

<https://www.youtube.com/watch?v=8Srqas7QZfk>

